

NOTARSKI VESTNIK.

Priloga „Slovenskemu Pravniku“.

Štev. 3.

Urejuje dr. Ivan Grašič.

1925.

Javne agenture.

Po prevratu se silno množe v naši državi javne in privatne agenture ter ogražajo notarijat v njegovem obstanku, notarje pa v dohodkih. Potrebno je, da se s temi javnimi agenturami nekoliko natančneje bavimo.

Z razpisom pravosodnega ministrstva od 11. marca 1863 šte. 2087 so bila sodišča obveščena o razpisu državnega ministrstva od 28. februarja 1863 šte. 2306, s katerim se objavljajo obstoječi, pa še ne povsod razglašeni predpisi glede javnih in privatnih agentov. Ta razpis slove:

»Kar je uveden notarski institut, so izkušnje dovedle do prepričanja, da je pomnožitev prvotno določenega števila notarjev v javnem interesu. Vsled tega je pravosodno ministrstvo v novejšem času ustanovilo skoraj v vseh kronovinah nova notarska mesta. Pri oddaji teh mest je bila prilika dana preskrbeti tudi one uradnike, ki so bili na razpolago. Ob pomnožitvi notarskih mest se je pa strogo pazilo na to, da se ne prekorači potrebna meja, tako da ima vsak notar na svojem mestu dovolj zaslužka in primerno subsistenco zase in za svojo rodbino, da mu je torej moči vzdržati se na potu pravice kakor se spodobi možu, na čigar poštenost je občinstvo vezano. Da pa se to doseže, je predvsem potrebno, notarje čuvati prehude konkurence drugih poslovdij, ki se zakonito vsaj deloma pečajo z enakimi posli. To so javni in privatni agenti. Kar se tiče javnih agentov, ima njih inštitut enako zakonito podlago kakor notarjev. Ker pa so javni agenti po dekretu dvorne pisarne od 16. aprila 1833 upravičeni, ponuditi se za vse posle, ki niso po veljavnih zakonih izrečno pridržani drugim osebam, mora nastopiti nasprotje (kolizija) med no-

tarji in javnimi agenti, včasih tudi obojestransko ogražanje v dohodkih, iz česar bode izviral o ogražanje obeh funkcionarjev v njiju preživljanju, ako se bodo dajale koncesije za javne agencije ne glede na notarje, poslujoče v kraju, torej ne glede na krajevno potrebo.

Javna korist zahteva, da se taka neprilika pravočasno prepreči. Za to se pozivljajo c. kr. deželna oblastva in vsa pod državno ministrstvo spadajoča deželna oblastva, da se v bodoče pri oddaji koncesije za javne agencije ozirajo na notarje in agente, poslujoče že v okraju, za katerega se naj dovoli agencija, torej točno upoštevajo potrebo take koncesije in brezobzirno zahtevajo, da se izpolnijo vsi zakoniti pogoji, ki jih navaja navedeni dekret dvorne pisarne.

Prošnje o izpregledu od enega ali drugega teh zakonitih pogojev se smejo vzeti v pretres le v primerih, posebno ozira vrednih. Predlog za izpregled je predložiti državnemu ministrstvu le, ako zadevni prosilec prosi za agencijo za določeno mesto in ako smatra c. kr. deželno oblastvo po natančnem uvaževanju teh pravil, tukaj navedenih, za potrebno, da dovoli koncesijo za agencijo, če mu je dovolilo izpregled.

Inštitut privatnih agentov je zakonito še v veljavi, toda pa tako dekret dvorne pisarne od 16. aprila 1833 šte. 8782 kakor tudi dekret dvorne pisarne od 5. februarja 1847 določata, da je najstrožje nadzirati ta inštitut in da je dovoljenje preklicati ob prvi nepravilnosti, ki jo zakrivi imetnik koncesije ali če so sploh utemeljeni pomisleki proti njemu.

Vlada je imela opetovano povod, da izjavi svoje nazore, kako je postopati ob podelitvi privatnih agencij, zlasti na c. kr. namestništvo na Spodnjem Avstrijskem.

Ti nazori so soglašali s sedanjim zakonodajstvom ter so imeli namen, da zadržerazširjenje tega obrta.

Izkušnja, da so v posameznih kronovinah preradodarno oddajali privatne agencije, je napotila državno ministrstvo, da predpisuje za oddajo posredovalnic za privatne posle nastopno normo:

1. Podelitev posredovalnic za privatne posle (Privatgeschäftsvermittlungen) je omejiti le na primere, vredne posebnega ozira; podeljuje jih deželno oblastvo.

2. Kadar je odločati o novi podelitvi, je strogo preiskati, ali je potreba za to in ozirati se je na notarje, privatne ali javne agente, ki že poslujejo v zadevnem kraju.

3. Splošno se glaseče koncesije za posredovalnico privatnih poslov ni podeliti, pač pa je v koncesiji posredovalne posle natančno navesti z dostavkom, da bo sledila vsakemu samolastnemu razširjenju koncesije brezobzirna izguba koncesije.

4. Strogo je nadzorovati agente za privatne posle, že sedaj poslujoče, kakor tudi tiste, ki se jim v smislu prejšnjega odstavka v bodoče da koncesija, zlasti strogo paziti je na to, da taki agenti ne sestavljajo pravnih listin, sodnih vlog v spornih in nespornih stvareh in da ne nastopajo za stranke na sodiščih kot njih pooblaščenci. Ako se dožene, da je na katerikoli način prekoračena ali zlorabljena koncesija, naj se takoj odtegne.«

Taka je torej ta naredba glede javnih in privatnih agentov, ki je tu navedena in ki nam daje dovolj zaščite proti tem agentom.

Razpis pravosodnega ministrstva od 29. avgusta 1856 števil. 17.586 na višje deželno sodišče na Dunaju pa določa še to:

Ker so javni agenti poklicani, da obrtoma oskrbujejo le one posle, ki niso po veljavnih zakonih pridržani drugim osebam, niso privatni agenti in poslovni posredovalci na noben način upravičeni, sestavljati pravne listine ali sodne predloge v spornih in nespornih stvareh ali zastopati stranke na sodiščih kot njih pooblaščenci; ako to store, jih je kaznovati kot zakotne pisarje. To naredbo je izdalo pravosodno ministrstvo na Dunaju z razpisom od 1. septembra 1857 števil. 18.520 na višje deželno sodišče v Gradcu.

Ta naredba daje torej notarjem dovolj opore, da nastopijo z vso krepkostjo zoper to rak-rano v našem javnem življenju.

Že leta 1909 je bilo v dunajskem državnem zboru baje sklenjeno, da je odpraviti vse javne agenture in posredovalnice, stvar pa ni prišla v gosposko zbornico, ostalo je torej vse pri starem.

V 70 letih prejšnjega stoletja je bila na Kranjskem (v Ljubljani) ena sama privatna agentura, danes jih je vse polno v Ljubljani, v Mariboru, v Celju, pa tudi na deželi. Te privatne agenture in posredovalnice se pečajo z vsemi mogočimi posli, posredujejo pri posojilih, nakupu in prodaji zemljišč itd. Privatni agenti se v zadnjem času rekrutirajo večinoma iz vrst političnih uradnikov, ki so bili razrešeni službe ali so sami zapustili državno službo, ker jim je bilo za boljši zaslužek. Pribiti moramo, da vsem nedostaje strokovne izobrazbe za take posle.

Ali in koliko se drže ti agenti zakonitih predpisov, o tem v posebnem članku. **H.**

Pristojbinsko obravnavanje zapuščin v avstrijski republiki.

V informacijo podajam v nastopnem na kratko določbe avstrijskega zakona od 6. februarja 1919 (drž. zak. št. 98 ex 1919), ki ureja vprašanje, katera zapuščinska imetja so v Avstriji podvržena dednim pristojbinam.

Predvsem je podvrženo pristojbinam vsako na avstrijskem ozemlju ležeče nepremično imetje, kamor je uvrščati tudi pravice užitka in uporabe na tamkajšnjem ozemlju ležeče nepremičnine. Ni merodavno, katere države pripadnik je zapustnik ali dedič.

Pri premičninah pa je razlikovati:

1. če je bil zapustnik avstrijski državljan, pobere Avstrija dedno pristojbino od vseh njemu lastnih, kjerkoli (če tudi v inozemstvu) ležečih premičnin. Kolikor pa je od takih premičnin pobrala dedne pristojbine že ona država, na katere ozemlju se nahajajo, se te dedne pristojbine pri odmeri pristojbin v Avstriji upoštevajo kot zapuščinski dolgovi odnosno zapuščinska bremena. Premičnine, ki so podvržene avstrijskemu konzularnemu pristojbinskemu tarifu za obravnavanje zapuščin, niso podvržene dednim pristojbinam.

2. če zapustnik ob času smrti ni bil avstrijski državljan, pobere Avstrija dedne pristojbine od onih premičnin, ki se

nahajajo na avstrijskem ozemlju. Pri tem se zopet dedne pristojbine, pobrane od teh nepremičnin po državi, čije pripadnik je bil zapustnik, upoštevajo pri odmeri pristojbin v Avstriji kot zapuščinski dolgovi odnosno bremena, če zapustnik ob času smrti ni imel v Avstriji svojega bivališča. Finančno oblastvo pa sme dedno pristojbino znižati ali popolnoma odpustiti, ako gre le za prehodno v Avstriji se nahajajoče imetje oseb, ki so se zadrževale samo na potovanju v Avstriji.

Kot premično imetje, v Avstriji se nahajajoče, se zlasti smatrajo: tam podeljeni privilegiji in patenti; tam na nepremičninah zastavnopravno zavarovane terjatve; deleži podjetij, ki imajo tam svoj sedež ali deleži na imetju tam se nahajajoče podružnice inozemskega podjetja, kolikor deležna pravica ni vezana na posest delnic ali kuksov. Za kovinasti in papirnati denar, trgovinske novce, bankovce, delnice, delne obveznice in slične vrednostne papirje, nadalje za kukse in ukazne papirje (menice, nakaznice itd) je merodajen kraj, kjer se hranijo. Za terjatve pa, ki niso na nepremičninah zastavnopravno zavarovane, je merodajno bivališče upnika.

Iz teh vidikov presoja avstrijska pristojbinska oblastva položaj tudi, kadar je ugotoviti, v kateri tuji državi leži imetje.

Da pa se pri premičnem imetju izognejo dvojnemu obdačenju, in v primerih reciprocitete, sme državni tajnik za finance izdati tudi odredbe, ki se razlikujejo od zgoraj navedenih. Zlasti velja to za takozvane nasledstvene države, kolikor je že Avstrija z njimi sklenila tozadevne pogodbe.

Dr. J.

Dolžnosti brez pravic.

V »Financijski službi«, službenem organu finančnega ministrstva od 29. maja t. l. št. 25—26, se »Generalna direkcija posrednih poreza« zopet bavi z javnimi biležniki, ponavljajoč že prej opetovano izraženo naziranje, da vrši notar pri sestavljanju listin »državno funkcijo«, tako le: »Kako su javni beležnici jedna vrsta državnih organa i dužni, da štite državne interese, to oni ovom njihovom praksom, protivno zakonskim propisima štete državnu kasu«. Generalna direkcija nam-

reč pravi, da se več notarjev ne briga za to, da stranke plačajo predpisano takso in izroče stranki listino, preden je taksa poravnana. Zategadelj nalaga, naj notariji dokumente pridržijo, dokler ni vse plačano, ter dalje, naj vzamejo od strank »neku vrstu potvrde kao dokaz, da so jih radi neplate takse uputili nadležnoj finansijskoj vlasti«. Ako taksa po zapadlosti ni plačana, je notar dolžan, tej oblasti to takoj javiti »uz pošiljaj odnosnog pisma« in z obvestilom, da je stranke opozoril na njih dolžnost. Samo tako se potem more določiti krivda. Notar, ki se pregreši proti tem pravilom, se kaznuje s trojnim zneskom redne takse.

Navzlic temu, da je nas notarje finančna uprava vedno smatrala za nekake svoje »zastonjske« pomagače (saj n. pr. ljudi ne bi smeli opozoriti, da je ta ali ona listina nezadostno kolkovana, ampak jo takoj »konfiscirati« in »nacionirati«!), bi se nam moralo samo laskavo zdeti izrečno in opetovano priznanje, da vršimo s svojim poslovanjem »državne funkcije« in da smo »jedna vrsta državnih organa«. Glede na to pa, da v naši državi na več kot polovici ozemlja notariata sploh ni, kar mora biti generalni direkciji vendar enako znano kakor to, kdo vse posega v to naše »državno funkcijoniranje«, ter da notariat obavlja komaj 50% pravnih poslov te vrste, je težko razumeti (zlasti tudi zato, ker javni biležniki pač niso edini grešniki), kako in zakaj se finančna uprava obrača dosledno samo na nas notarje in samo nam preti z naravnost drakoničnimi kaznimi, ki bi jih morda upravičil edino — zadevni naš monopol, kakor ga na pr. pozna Italija. **Dr. I. Š.**

Dolžnost javnih beležnikov pri sestavi pogodb, podvrženih taksnemu plačilu.

Generalna direkcija posrednih davkov je izdala z dopisom od 15. aprila 1925 št. 23.574 nastopno »objašnjenje«:

Generalna direkcija posrednih davkov je opazila, da mnogo javnih beležnikov ob priliki sestave raznih listin privatnim osebam ne vodi računa o tem, da dotične osebe za te listine tudi plačajo predpisano takso, temveč jim take po-

godbe napravljajo ali izročajo brez vsakršne koli takse ali pa prej, preden je taksa sploh plačana. To se je zlasti ugotovilo pri kupnih in prodajnih pogodbah. Beležniki napravijo te pogodbe, pa jih tudi poverijo in prizadetim strankam izroče, če tudi taksa ni še plačana, vsled česar se osebe kličejo na odgovor, ko pridejo pogodbe pred oblast.

Dasi so javni beležniki nekakšna vrsta državnih organov in dolžni, da ščitijo državne interese, vendar oni s to svojo prakso, protivno zakonitim predpisom, oškodujejo državno blagajno.

Da se to v bodoče ne bi ponavljalo, opozarja generalna direkcija posrednih davkov vse javne beležnike, da ob priliki napravljanja raznih listin teh ne izroče strankam prej, dokler ni taksa plačana. Da se bo vedelo, kdo naj nosi odgovornost, če taksa v zakonito predpisanem roku ni plačana, so javni beležniki dolžni, da po sestavi listine, če se taksa ob priliki naprave listine ni nalepila na listino samo, napotijo s pismenim spisom stranke, da takso plačajo, in da zahtevajo od njih vedno neko vrsto potrdila kot dokaz, da so jih radi plačila takse napotili na pristojno finančno oblastvo. Po preteku roka, določenega za plačilo takse, a se to ni zgodilo, morajo javni beležniki o tem takoj obvestiti pristojno finančno oblastvo s pošiljativjo odnošne listine in z obvestilom, da so opozorili stranke na dolžnost plačila takse in jih napotili v tem smislu na finančno oblastvo, da morejo potem oblasti postopati dalje po zakonu.

Javni beležniki se opozarjajo, da bodo za vsako protivno postopanje kaznovani s trikratnim iznosom redovne kazni.

Drobne vesti.

Kazenski zagovorniki. V imenik kazenskih zagovornikov svojega okoliša je višje deželno sodišče v Ljubljani sprejelo na prošnjo notarja dr. Lud. Grobelnika, imenovanega za Ribnico, in Ant. Kraigherja, imenovanega za Šoštanj. Poslovanje na novem služb. mestu so pričeli notarji in sicer: Avgust Drukar v Celju in dr. Fran Prislan na Laškem dne 15. maja 1925, Anton Carli dne 16. maja 1925 v Ptuj, Matija Marinček dne 2. junija 1925 v Novem mestu in Karel Pleiweiss dne 3. junija 1925 v Ljubljani.

Kolkovanje pooblastil. V smislu objave generalne direkcije posrednih davkov od 11. marca 1925 št. 13.988 je kolkovati vsa pooblastila s takso iz tar. post. 16 t. z., to je s kolkom za 20 Din, izvzemši v primerih, če je v pooblastilu izrečno navedeno, v katerem posebnem poslu se utegne to pooblastilo uporabiti. Le v takih primerih je smatrati pooblastilo kot omejeno in plačati zanj takso za 10 Din.

Občni zbori. Ustanovni občni zbor »Društva odvetniških in notarskih uradnikov ljubljanske oblasti v Ljubljani« se je vršil v nedeljo dne 21. decembra 1924 v Ljubljani. Zborovanja se je udeležilo 15 odvetniških in notarskih uradnic. Za predsednico je bila izvoljena Marica Ramšakova, sollicitatorica v pisarni dr. Antona Švigelja, odvetnika v Ljubljani. Natančneje poročilo o tem občnem zboru je objavljeno v »Odvetniški pisarni« št. 1—3 za leto 1925. — III. občni zbor ptujske skupine društva odvetniških in notarskih uradnikov s sedežem v Mariboru se je vršil v nedeljo, dne 21. decembra 1924 v Ptujju. Za predsednika je bil izvoljen Stanko Likar, pisarniški ravnatelj v Ptujju. Poročilo o občnem zboru ter na tem sprejete resolucije so priobčene v »Odvetniški pisarni« št. 1—3 za leto 1925. — V. redni občni zbor društva odvetniških in notarskih uradnikov za obseg kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Mariboru se je vršil na cvetno nedeljo dne 5. aprila 1925 v Mariboru. Na tem občnem zboru je bilo sprejetih več resolucij, izmed katerih so najvažnejše: 1.) ustanovitev zbornice odvetniških in notarskih uradnikov, ki naj bode obvezna socialna inštitucija za šefe in uradnike; 2.) protest proti nameravani odpravi nedeljskega počitka in podaljšanju uradnih ur; 3.) reguliranje praznikov odnosno dela prostih dnevov in sicer a) poleg dosedaj običajnih praznikov naj delo v pisarnah počiva na oba narodna praznika na Vidovdan in na državni praznik ujedinjenja ter na praznik proletariata 1. maja; b) popolnoma naj bodo prosti sledeči dnevi: velika sobota, binkoštna sobota ter dan pred božičem, c) v poletnem času od 1. maja do 1. novembra naj se vpelje v pisarnah nepretrgano uradovanje in sicer le ob sobotah od 8. do 13. — Za predsednika je bil izvoljen dosedanji predsednik Dragotin Gilčvert. Obširnejše poročilo o tem občnem zboru je izšlo v »Odvetniški pisarni«.

Popravki. V Notarskem Vestniku je izvesti nastopne popravke:

1. v šte. 1 na drugi strani v tretji vrsti prvega odstavka je ustavititi za besedo »dolžnikov«, še beseda »vknjižbo«, na četrti strani v peti vrsti prvega odstavka se glasi beseda »ta« pravilno »da«, na peti strani v peti vrsti petega odstavka se glasi beseda »odložitev« pravilno »odločitev«, na šesti strani v osmi vrsti drugega odstavka članka »Darilna pogodba za primer smrti in taksni zakon« se glasi beseda »posledica« pravilno »posledice«.

2. v šte. 2 na dvanajsti strani v trinajsti vrsti zadnjega odstavka se glasi beseda »določeno« pravilno »nedoločeno«.